

NIE TYLKO DZIECI DAJĄ SIĘ NABRAĆ ...

Jak nie stać się ofiarą handlu ludźmi?
PORADNIK

Kampania realizowana w ramach Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi
na lata 2013 – 2015

Olsztyn, maj 2015

okładka wewnętrzna

HANDEL LUDŹMI – CZYM JEST?

Listopad 2000 r. – Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjmuje **Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej**, którą w grudniu tego samego roku w Palermo podpisano w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Październik 2001 r. – podpisanie **Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi**.

Zgodnie z art. 3 Protokołu handel ludźmi to werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, z zastosowaniem gróźb lub użyciem siły, lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy, lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą, w celu wykorzystania. Wykorzystanie to obejmuje prostytutkę lub inne formy wykorzystania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie, albo usunięcie organów.

Werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby poniżej 18 roku życia celem jej wykorzystania uznawane jest za „handel ludźmi” również w sytuacji, gdy nie posłużono się w tym celu żadną z przywołanych metod.

Analogiczna definicja znajduje się w art. 115 § 22 kodeksu karnego, zgodnie z którą „handel ludźmi” to:

- werbowanie
- transport
- dostarczanie
- przekazywanie
- przechowywanie lub przyjmowanie osoby

z zastosowaniem przemocy lub groźby bezprawnej, uprowadzenia, podstępny, wprowadzenia w błąd, użycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności, udzielenia lub przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte powyższe metody lub środki.

Wykorzystanie obejmuje:

- prostytutkę, pornografię lub inne formy wykorzystania seksualnego;
- prace lub usługi o charakterze przymusowym;
- żebractwo;
- niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, poniżające godność człowieka;
- pozyskanie komórek, tkanek lub narządów (usunięcie organów) wbrew przepisom ustawy.

PRZESTĘPSTWO HANDLU LUDŹMI

Art. 189a § 1 kk. Kto dopuszcza się handlu ludźmi, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Czynnikami przyczyniającymi się do istnienia zjawiska handlu ludźmi są:

- ubóstwo i bezrobocie – głównym powodem migracji jest chęć poprawy własnej sytuacji ekonomicznej i życiowej oraz trudności w uzyskaniu pracy;
- braki w wykształceniu, które przyczyniają się do uzyskiwania zatrudnienia w zawodach, niewymagających odpowiednich kwalifikacji (pomoc w pracach domowych, opieka nad dzieckiem/osobą starszą). Podjęcie takiej pracy wiąże się bardzo często z wyjazdem za granicę;
- dyskryminacja płci w krajach, z których pochodzą ofiary handlu ludźmi – osoby te zmuszone są szukać zatrudnienia za granicą.

Decyzję o wyjeździe za granicę podejmują również osoby, które chcą poznać nową kulturę, zawrzeć nowe znajomości i zobaczyć ciekawe miejsca.

Czasem kieruje nimi chęć przeżycia ciekawej przygody.

ETAPY DZIAŁANIA GRUP PRZESTĘPCZYCH:

1

Rekrutacja
(werbowanie)

2

Transport

3

Przekazywanie,
przechowywanie
i przyjmowanie osób.

Werbowanie odbywa się najczęściej poprzez:

- kontakty bezpośrednie (poprzez przyjaciela, partnera, nowych znajomych);
- oferty pracy zamieszczane przez fałszywe agencje;
- ogłoszenia w Internecie.

Ofiary są oszukiwane, co do charakteru i warunków pracy, a także wysokości zarobków. Przedkładane są im fałszywe ogłoszenia prasowe, umowy o pracę, podawane są także nieprawdziwe informacje ustne.

JAK SZUKAĆ PRACY ZA GRANICĄ?

JAK SPRAWDZIĆ WIARYGODNOŚĆ OFERT PRACY ZA GRANICĄ?

- Korzystaj z usług urzędów pracy lub agencji zatrudnienia. Informacje o legalnie działających agencjach zatrudnienia dostępne są w powiatowych i wojewódzkich urzędach pracy oraz na stronie: www.kraz.praca.gov.pl.
- Sprawdź czy pośrednik oferujący pracę (firma lub osoba prywatna) posiada certyfikat poświadczający status agencji zatrudnienia.
- Domagaj się podania dokładnego adresu pośrednika, ponieważ musi on posiadać lokal przeznaczony na biuro. Warto zachować czujność przy ofertach zamieszczanych w prasie – zwłaszcza jeżeli w ogłoszeniu podany jest tylko numer telefonu komórkowego lub informacje o nieuzasadnionych atrakcyjnych zarobkach.
- Odmawiaj spotkania z pośrednikiem poza biurem firmy (np. na dworcu, itp.).
- Sprawdź czy i od jak dawna pośrednik ma zgłoszoną działalność gospodarczą. Można to sprawdzić w ewidencji działalności gospodarczej lub w Krajowym Rejestrze Sądowym.
- Upewnij się czy pośrednik posiada umowę zawartą z pracodawcą zagranicznym i czy ma doświadczenie w kierowaniu do pracy za granicą. Poproś o numery telefonów do pracodawców zagranicznych i osób, które skorzystały z usług tego pośrednika.
- Żądaj umowy pisemnej, w której będą podane warunki pracy, płacy, należne świadczenia, itp., sporządzonej w języku, który rozumiesz.
- Pamiętaj, że polski pośrednik nie ma prawa skierować osoby poszukującej pracy do pośrednika zagranicznego. Może kierować wyłącznie do pracodawcy

zagranicznego, którym może być też zagraniczna agencja pracy tymczasowej.

- Sprawdź pracodawcę wskazanego przez pośrednika (adres, numer telefonu). Upewnij się, że istnieje i oferuje warunki pracy wskazane przez pośrednika.
- Porównaj ceny za przejazd u przewoźnika przed dokonaniem na konto pośrednika wpłaty z tego tytułu.
- Nie płać przed wyjazdem za mieszkanie za granicą, oferowane przez pośrednika. Zdarza się, że kontakt kończy się na pobraniu opłat za lokal.
- Pamiętaj, że dowód wpłaty na konto pośrednika nie daje dużych szans na odzyskanie wpłaconej kwoty za fikcyjne usługi.

JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO WYJAZDU ZA GRANICĘ KORZYSTAJĄC Z POMOCY PRYWATNYCH POŚREDNIKÓW?

Dowiedz się:

- Zawsze, w miarę możliwości, sprawdź swojego przyszłego pracodawcę. Zapoznaj się z jego stroną internetową, spróbuj poznać opinie innych pracowników na jego temat przeglądając odpowiednie fora internetowe. Upewnij się, czy rzekomo wolne stanowisko pracy rzeczywiście istnieje;
- Skonsultuj warunki pracy i wymagania pracodawcy z osobami, które korzystały z usług danego pośrednika;
- Zapoznaj się z informacjami o życiu i warunkach pracy w kraju, do którego wyjeżdżasz;
- Bądź świadomy swoich praw. Zapoznaj się przed wyjazdem z podstawowymi przepisami prawnymi w danym kraju (np. jakie jest minimalne wynagrodzenie, gdzie należy zarejestrować się po przyjeździe, aby uzyskać prawo pobytu i prawo do opieki lekarskiej). Możesz skorzystać z informacji na stronach internetowych: www.eures.europa.eu lub www.eures.praca.gov.pl.

Zabierz ze sobą:

- Konieczne do podjęcia pracy dokumenty (przetłumaczone na język kraju pracodawcy), a także ksero dokumentów tożsamości, aktu urodzenia, dokumentu dotyczącego związku małżeńskiego;
- Wszelkie umowy oraz korespondencję z pracodawcą;
- Pieniądze na przeżycie kilku dni za granicą oraz ewentualny powrót do kraju;

- Ubezpiecz się oraz zabierz ze sobą Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ), wydawaną przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
- Adresy, numery telefonów i e-maile do rodziny, ambasady, konsulatu RP oraz innych instytucji pomocowych działających w kraju, do którego wyjeżdżasz;
- Telefon komórkowy z aktywnym roamingiem oraz zdjętym simlock'iem, aby móc użyć miejscowej karty;
- Mapę miasta lub regionu, do którego się wybierasz, słownik lub rozmówki.

Zadbaj o kontakt z bliskimi:

- Podaj bliskim dane kontaktowe osób, z którymi wyjeżdżasz i będziesz pracować, dane pracodawcy oraz adres, pod którym będziesz przebywał;
- Bezpośrednio po przybyciu na miejsce skontaktuj się z bliskimi i przekazaj im informacje o Twojej sytuacji. Zawsze informuj ich o zmianie pracy lub miejsca zamieszkania;
- Umów się, jak często będziesz się z nimi kontaktował. Ustal hasło, którym posłużysz się w sytuacji zagrożenia.

Pamiętaj:

- Podejmujesz pracę w oparciu o przepisy prawa obowiązujące w danym kraju;
- Ewentualne spory pomiędzy Tobą a pracodawcą będzie rozstrzygał sąd w kraju pracodawcy, nie sąd w Polsce;
- Przed wyjazdem porównaj swoje umiejętności językowe z wymaganiami stawianymi przez pracodawcę;
- Nie oddawaj nikomu własnego paszportu lub innego dokumentu tożsamości;
- Przed wyjazdem zrób kopię paszportu (innego dokumentu tożsamości, prawa jazdy) i zostaw domownikom;
- Pracodawcy przekazuj kopie swoich dokumentów, a oryginały tylko do wglądu;
- Nie łam prawa. Nie zgadzaj się na nielegalną pracę. Pamiętaj, że podejmowanie pracy w państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego nie wymaga posiadania zezwolenia na pracę. Wyjątkiem jest Szwajcaria, gdzie czasowo obowiązują pozwolenia na pracę dla obywateli Polski. Szczegółowe informacje na temat podejmowania pracy w Szwajcarii znajdziesz na stronie internetowej

ambasady szwajcarskiej w Warszawie.

Elementy umowy podpisywanej między agencją a osobą kierowaną do pracy za granicą:

1. Nazwa, oznaczenie pracodawcy zagranicznego;
2. Okres zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej;
3. Rodzaj oraz warunki pracy i wynagrodzenia, a także świadczenia socjalne przysługujące osobie kierowanej do pracy;
4. Warunki ubezpieczenia społecznego oraz ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i chorób tropikalnych;
5. Obowiązki i uprawnienia osoby kierowanej do pracy oraz agencji pośrednictwa pracy;
6. Zakres odpowiedzialności cywilnej stron w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania warunków umowy zawartej między agencją pośrednictwa pracy a obywatelem polskim, w tym wskazanie strony pokrywającej koszty dojazdu i powrotu osoby skierowanej do pracy, a w przypadku nie wywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy, określenie trybu dochodzenia związanych z tym roszczeń;
7. Kwoty należne agencji pośrednictwa pracy z tytułu faktycznie poniesionych kosztów, związanych ze skierowaniem do pracy za granicą;
8. Informacje o trybie i warunkach dopuszczenia cudzoziemców do rynku pracy w państwie wykonywania pracy;
9. Inne zobowiązania stron.

UWAGA!

Jeśli umowa nie zawiera WSZYSTKICH wymienionych powyżej elementów,
jest niezgodna z prawem!

Opłaty pobierane przez agencje zatrudnienia:

Osoby zainteresowane podjęciem zatrudnienia za granicą muszą uzyskać od pośrednika pełną informację na temat kosztów związanych z wyjazdem.

Dopuszczalne jest pobieranie przez pośrednika opłat wyłącznie za:

- dojazd i powrót osoby kierowanej;
- wydanie wizy;
- badania lekarskie;
- tłumaczenie dokumentów, pod warunkiem, że opłaty te zostaną wskazane w umowie zawieranej przez agencję z osobą kierowaną do pracy.

PAMIĘTAJ!

Polski pośrednik nie ma prawa pobierać opłat za znalezienie pracy. Od osób kierowanych do pracy zabronione jest także pobieranie przedpłat, kaucji oraz opłat z tytułu wyszukiwania i wskazania pracodawcy zagranicznego.

Jeżeli zabrano ci pieniądze, dokumenty, nie masz gdzie mieszkać lub gdy pośrednik wziął pieniądze za znalezienie pracy:

- Powiadom miejscową policję;
- Zgłoś się do konsulatu RP (zapewni ci pomoc w skontaktowaniu się z rodziną, pomoc finansową umożliwiającą powrót do kraju, wystawienie dokumentu tymczasowego);
- Poszukaj organizacji pozarządowych i kościelnych, które pomagają osobom w trudnej sytuacji.

NIGDY NIE WSTYDŹ SIĘ POPROSIĆ O POMOC!

GDZIE SZUKAĆ OFERT PRACY BEZPIECZNEJ I LEGALNEJ OFEROWANYCH PRZEZ POLSKIE URZĘDY PRACY W RAMACH SIECI EURES?

EURES (EUROpean Employment Services) czyli **Europejskie Służby Zatrudnienia** to sieć współpracy publicznych służb zatrudnienia krajów członkowskich Unii Europejskiej / Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarii z innymi organizacjami regionalnymi, krajowymi i międzynarodowymi działającymi w obszarze zatrudnienia. Głównym celem sieci EURES jest wspieranie mobilności pracowników w krajach UE/EOG na poziomie międzynarodowym i transgranicznym. Sieć ułatwia mieszkańcom tych państw podejmowanie pracy poza granicami kraju zamieszkania oraz wspiera pracodawców w rekrutacji pracowników z innych krajów UE/EOG posiadających odpowiednie kwalifikacje zawodowe.

EURES został powołany przez Komisję Europejską w 1993 roku. W Polsce natomiast sieć funkcjonuje od 2004 r., czyli od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Umożliwia ona osobom bezrobotnym, poszukującym pracy i pracodawcom dostęp do informacji oraz doradztwa ułatwiającego przepływ siły roboczej, a także zapewnia przejrzystość rynku pracy na terenie UE/EOG.

Partnerzy sieci EURES wymieniają między sobą informacje na temat:

- wolnych miejsc pracy
- profilu regionalnych rynków pracy
- warunków życia i pracy

Zadania EURES realizowane są we współpracy ze związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców.

EURES wspiera:

- a) rozwój europejskich rynków pracy, otwartych i dostępnych dla wszystkich;
- b) ponadnarodową, międzyregionalną i transgraniczną wymianę informacji o wolnych miejscach pracy i podań o pracę;
- c) przejrzystość i wymianę informacji na europejskich rynkach pracy, włączając w to informacje o warunkach życia i możliwościach zdobywania kwalifikacji;
- d) rozwój metod i wskaźników stosowanych do realizacji tych celów.

Usługi EURES na terenie województwa świadczone są przez doradców EURES w Wojewódzkich Urzędach Pracy oraz pośredników pracy w Powiatowych Urzędach Pracy, a także przez Ochotnicze Hufce Pracy. Doradcy EURES realizują międzynarodowe pośrednictwo pracy (pozyskują oferty pracy od zagranicznych doradców EURES, przeprowadzają rekrutacje międzynarodowe), a także dostarczają informacji na temat warunków życia i pracy w innych krajach Unii Europejskiej/Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Oferty pracy realizowane przez sieć EURES umieszczane są na Europejskim Portalu Mobilności Zawodowej www.eures.europa.eu (w języku kraju pochodzenia pracodawcy). Jest to najważniejszy portal Unii Europejskiej dotyczący mobilności na rynku pracy, oferujący dostęp do ofert pracy publicznych służb zatrudnienia ze wszystkich krajów UE/EOG. Znajdują się na nim wszystkie oferty pracy, w których pracodawca wskazał chęć zatrudnienia obcokrajowca. Umieszczono tam także wiele przydatnych informacji, z którymi warto zapoznać się przed wyjazdem do pracy za granicę m.in. informacje nt. warunków życia i pracy w poszczególnych krajach UE/EOG, nt. sytuacji na europejskich rynkach pracy, zawodów nadwyżkowych i deficytowych w UE/EOG, informacje dotyczące przepisów prawa pracy i systemów zabezpieczenia społecznego, systemów podatkowych, możliwości edukacji, uznawania dyplomów i kwalifikacji zawodowych do celów zawodowych oraz staży i praktyk zawodowych. Każdy zainteresowany poszukiwaniem pracy poza granicami kraju zamieszkania ma możliwość zamieszczenia na portalu swojego CV, które dostępne będzie dla doradców EURES oraz pracodawców posiadających tam swój profil. Na stronie znajduje się także kalendarz wydarzeń EURES, które odbędą się na terenie Europy oraz dane kontaktowe do wszystkich doradców EURES. Portal daje poszukującym pracy możliwość założenia konta „Mój EURES”, które pozwala na dostosowanie go do indywidualnych potrzeb użytkownika, tj:

- stworzenie CV nawet w kilku językach i w różnych formatach (doc, pdf, Europass CV);
- stworzenie i zachowanie na przyszłość różnorodnych profili wyszukiwania ofert pracy (zgodnie z zaznaczeniem branżowym);
- otrzymywanie na adres e-mail ofert pracy według wcześniej dobranej klucza;
- udzielanie odpowiedzi na zapytania pracodawców;
- otrzymywanie w/w informacji na wskazany adres e-mail.

Jeśli pracodawca zagraniczny zgłosi publicznym służbom zatrudnienia w swoim kraju chęć zatrudnienia obywatela Polski, jego oferta pracy kierowana jest bezpośrednio do urzędu pracy w Polsce. Następnie, po uprzednim przetłumaczeniu przez doradcę EURES na język polski, zamieszczana jest w Centralnej Bazie Ofert Pracy na stronie **www.oferty.praca.gov.pl**. Dostęp do bazy jest bezpłatny i nie wymaga logowania.

Oferty pracy zamieszczone w bazie zostały uprzednio sprawdzone przez polskiego doradcę EURES pod kątem m.in. spełniania krajowych przepisów prawa. Każda z tych ofert zawiera informacje dotyczące wymagań stawianych potencjalnym kandydatom, a także informacje wskazujące pracodawcę, kraj zatrudnienia, warunki zatrudnienia i wynagrodzenia.

Materiały do publikacji opracowali:

Karolina Giszterowicz – Wojewódzki Asystent EURES Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie

Lidia Cynt – Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie

funkcjonariusze Zespołu dw. z Handlem Ludźmi Wydziału Kryminalnego KWP w Olsztynie

Opracowania dokonano na podstawie:

1. Bezpieczne wyjazdy do pracy za granicę, Departament Rynku Pracy, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
2. Twoja praca za granicą, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Olsztyn 2014.
3. Nie płać za pośrednictwo pracy, Departament Rynku Pracy, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2013.
4. Bezpieczna praca za granicą. Niezbędnik dla planujących wyjazd do pracy za granicę, ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych.
5. Z. Lasocik, Handel ludźmi – zapobieganie i ściganie, Warszawa 2006.
6. K. Sawicki, Handel ludźmi, Piła 2011.
7. M. Romanowski, Handel ludźmi w Polsce – rys historyczny i wyzwania stojące przed polską Policją
<http://pila.szkolapolicji.gov.pl/joomla/images/stories/Handel/romanowski.pdf>
[online, dostęp: 24.05.2015 r.]

PRZYDATNE STRONY I TELEFONY:

Koordynatorzy ds. handlu ludźmi w Policji i Straży Granicznej

Centralny Zespół d/w z Handlem Ludźmi

Komendy Głównej Policji

tel. 22 60 126 98

fax 22 60 128 93

Zarząd Operacyjno – Śledczy Komendy Głównej Straży Granicznej

tel. 22 500 40 24

fax 22 500 47 49

Koordynator regionalny: 89 750 33 04

KCIK - Krajowe Centrum Interwencyjno – Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi

www.kcik.pl

info@kcik.pl

tel. +48 22 628 01 20

La Strada – Fundacja przeciwko handlowi ludźmi i niewolnictwu

www.strada.org.pl

strada@pol.pl

tel. +48 22 628 99 99

Fundacja Dzieci Niczyje

www.fdn.pl

ofiaryhandlu@fdn.pl

tel. +48 22 616 16 69

ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi

www.zaginieni.pl

itaka@itaka.org.pl

całodobowa linia wsparcia 801 24 70 70

okładka wewnętrzna

Kampania realizowana w ramach Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi
na lata 2013 – 2015

Olsztyn, maj 2015